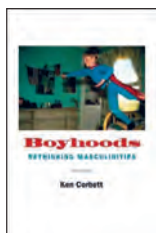

Er gutter alltid gutter?

Gutter som heller vil leke med dukker enn med brannbiler, skaper fortsatt kulturell angst, og møtes med manglende forståelse. Ken Corbett skriver om dem med empati og nydelig terapeutisk innsikt.

■ Ken Corbett | **Bohhoods** Yale University press, 2009. 288 sider.

Til tross for faglige lysår unna mitt daglige virke som sakkyndig og forsker fikk jeg tips om denne boken, som en påminner om et tidligere liv som terapeut i rådgivningstjenesten for homofile, lesbiske og bifile.

Bryter med kjønnsrollen

Boken kan plasseres i det barne- og utviklingspsykologiske feltet og tar for seg gutter, kjønn, kjønnstilhørighet og utvikling av kjønnsidentitet og seksuell legning. Forfatteren beskriver spesielt de guttene som utviser annerledes kjønnsidentitetsutvikling enn andre. Vanligvis forventes det at gutter er tøffere og røffere enn jenter, leker med biler, vil bli brannmenn som store, spiller fotball og begynner å smugtitte på jentene tidlig i puberteten.

Corbett skriver om gutter som ikke følger denne forventede stereotypiske utviklingen. Han omtaler de guttene som heller vil leke med dukker enn brannbiler, som skygger unna gutters røffe lek, som er sensitive og som foretrekker å leke med jenteverner (på et stadium da flertallet av gutter «skyr» jenter som pesten), og som liker å kle seg ut – gjerne feminint. Disse guttene passer ikke inn i den vanlige oppfatning

gen av en gutts utvikling gjennom barndom, ungdomstid og tidlig voksenalder.

Corbett starter friskt med en re-analyse av Freuds *Analysis of a Phobia in a Five-Year Old Boy*, i og med at lille Hans er den første gutten omtalt i psykoanalytisk litteratur. Forfatteren går langt i å kritisere Freud for å overse familiens dysfunksjonalitet i sin analyse av Hans' fobiske vanskeligheter. Resten av bokens kapitler (hvis titler jeg ikke alltid forstår) starter med en psykoanalytisk teoretisering over et fenomen som så illustreres med en vignett fra egen klinisk praksis.

Ny forståelse

Corbett savner en tydeligere psykoanalytisk teori rundt maskulinitet og fremmer en ny måte å teoretisere, analysere og vurdere gutters utvikling på. Han vil øke bevisstheten om variasjonsbredden av gutters kjønnsidentitetsutvikling. Og han går inn for å utvide og vitalisere bildet av gutten og mannen:

... as I believe, that normative masculinity is particularly bereft of imagination, caging boys within a dull fence and making melancholic monsters of far too many men.

Det som ligger forfatteren nærmest på hjertet, er å utvikle den psykoanalytiske

tenkningen utover klassisk kjønnsidentitetstenkning, og å få inkludert gutter med en annerledes kjønnsidentitetsutvikling i teorien. Uten en slik forståelse, for de spesielle, for de litt annerledes, frykter Corbett at flere gutter som er utenfor den vanlige normen, kan bli misforstått og ikke minst utsatt for grov feilbehandling av både foreldre og terapeuter. Det kan medføre at slike gutter utvikler en intens skamfølelse overfor seg selv, i tillegg til isolasjon og aggresjon.

Ujevnt

Lykkes forfatteren? Både og, etter min oppfatning. Bokens tema fanger i alle fall meg, og slik sett er min innstilling til forfatterens prosjekt svært positiv. Dessverre synes jeg ikke at Corbett er spesielt flink til å gjøre sin teoretisering og bruk av psykoanalytisk språkdrakt forståelig. Ikke sjelden faller jeg helt av lasset, og enkelte uttrykk skaper ingen mening hos meg. Hva i all verden menes med uttrykket «Fantastic Phallicism»? Har jeg vært bevisstløs i perioder av de ellers spennende forelesningene om psykoanalysen i studietiden, eller er det faktisk tale om en sær eller intern språkbruk?

Men når Corbett binder sine teoretiske analyser opp i de kliniske vignettene, blir det bra. Mer enn bra. Han skriver om disse

Han skriver om disse annerledes guttene med betydelig innlevelse og empati. Hans terapeutiske innsikt er nydelig

annerledes guttene med betydelig innlevelse og empati. Hans terapeutiske innsikt er nydelig. Han klarer dessuten å knekke stereotyper og forestillinger ettertrykkelig. Samtidig påviser han hvor mye kulturell angst det er som rår grunnen når det er snakk om gutter som utvikler seg litt annerledes enn flertallet, og han skriver:

In direct contrast with most theorists who have written about boyhood femininity, it has not been my experience that these boys so willingly or easily or unthinkingly «display» their femininity. They are guarded, inhibited, shut down and often angry.

Angriper feilbehandling

Der hvor forfatteren etter min oppfatning blir utydelig når han teoretiserer, blir han desto tydeligere når han trer frem og tar mer praktiske terapeutiske standpunkt. Det gjelder særlig kapittel fire, hvor Corbett går kraftig i rette med det han anser som feilbehandling: Han stiller seg sterkt kritisk til behandlerne som forsøker å modellere guttene til å bli «alminnelige» slik at foreldrene unngår et sosialt problem. Dette er malpraksis utført av terapeuter uten empatisk forståelse for den feminine gutten.

Selv om Corbett bruker den psykoanalytiske språkdrakten på en tungvint måte, så er hans tenkning og kliniske vignetter av stor nytte. Nyttverdien vil være størst for de som arbeider terapeutisk med barn, med personer som har kjønnsidentitetsproblemer – eller de (guttene) sliter med at andre (f.eks. familie) sliter med dem.

I Tidsskriftet nr. 47, 2010 skrev Hanne Øvrås en tankevekkende artikkel om sitt masteroppgaveprosjekt. Hun hadde intervjuet seks ansatte i BUP om deres erfaringer og tanker rundt seksuell orientering i møte med ungdom. Øvrås fant at helsepersonell kvier seg for å ta opp ikke-heterofile temaer, og at de har en noe usikker og passiv innstilling til å drøfte slike temaer med ungdom. Slik sett risikerer man at en gruppe mennesker forblir utenfor, også i terapirommet. I USA har det nylig vært avdekket flere tilfeller hvor unge homofile ned i 13-årsalderen har tatt selvmord, angivelig fordi

de har blitt mobbet og trakassert av så vel medelever som av lærere, og til og med av sine egne foreldre. Derfor er kampanjen «It get's better», fremmet av blant annet President Barack Obama, blitt iverksatt som tiltak mot slike selvmord. Norge er ikke kjemisk fritt for slike problemstillinger, og denne boken kan være en god introduksjon for helsepersonell som har med «skeiv» ungdom å gjøre.

Betydningfull

Dette er en viktig bok. Dersom de sensitive, feminine, eventuelt skeive guttene tidlig ble møtt med forståelse og respekt i sitt eget miljø, eventuelt hos en behandler, våger jeg den påstand at vi ville sett færre selvmord og færre overgrepssaker. Gutter, og senere menn, som har selvtilit og (an) erkjennelse for den de er, begår sjelden seksuelle overgrep. Det er de som forakter seg selv og aggressivt undertrykker sin egen seksualitet, som står i risikozonen for å skade seg selv eller andre.

Det er mye uforstand rundt oss, den boken kan sørge for litt mindre av det. Gutter er ikke alltid bare gutter.

Anmeldt av Pål Grøndahl, *Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri, Oslo universitetssykehus*

Aldri annet enn lovord

■ Adrian Wells | **Metacognitive therapy for anxiety and depression**

Guilford Publications, 2010. 316 sider

Det er vanskelig å få lovprist denne boka nok. For det første er den konstruktivt skrevet for klinisk praksis. Behandling av ulike lidelser beskrives fra A til Å. Boken er bygget opp med et kapittel for hver enkelt lidelse, der alt fra innledende spørsmål, behandlingsforløp,

Boknytt

■ Bengt Eirik Karlsson & Frank Oterholt (red.) |

Fenomener i faglig veiledning

Tverrfaglig basert. Målsettingen er å

gå fra beskrivelser av et fenomen i veiledningen (for eksempel anerkjennelse) til mulige metoder for veiledningsarbeidet. *Universitetsforlaget, 2010*

■ Sigmund Karterud & Anthony Bateman | **Manual for mentaliseringsbasert terapi (MBT)** Holdning og teknikk, evaluering av egen praksis, bedømming av veiledningskandidater og evaluering av terapitimer for forskningsformål. *Gyldendal Akademisk, 2010*

■ Monica Martinussen (red.) | **Kvantitativ forskningsmetodologi i samfunns- og helsefag** Om utvikling av måle-

instrumenter, moderne testteori, G-teori, måling i et krysskulturelt perspektiv, regresjonsanalyse, evaluering, epidemiologi, metaanalyse og strukturelle ligninger. *Fagbokforlaget, 2010*

■ Åse Høgsbro Lading & Bent Aage Jørgensen (red.) | **Grupper Om kollektivets bevidste og ubevidste dynamikker**

Om blant annet gruppeterapi, refleksjonsgruppe, teamledelse, kollektiv tenkning, fra kollega til leder og familien som gruppe. *Dansk. Frydenlund, 2010*

atferdseksperimenter, eksponering og tilbakefallsforbygging er konkret beskrevet. Dersom du har satt deg inn i kapittelet om for eksempel tvangstanker, er du godt rustet til å ta i mot alle slags type tvangstanker. Dette høres nesten for godt ut til å være sant, men den som forsøker, vil finne det ut selv.

Som tittelen tilsier, handler dette om metanivå. «Thoughts don't matter, but your response to them does.» For pasienter som tror at bekymringer gjør dem trygge og samvittighetsfulle, eller at tvangstanker er reelle tegn på fare, er det fruktbart å tilegne seg verktøy for ikke å la disse tankene dominere hverdagen. Her brukes for eksempel øvelser fra mindfulness, som å la tankene passere som skyer fra himmelen uten å agere på dem. Det er med andre ord ikke nødvendigvis innholdet i tankene som er det sentrale, men det å bli bevisst hvordan man forholder seg til typer tanker og følelser.

Vektleggingen av form fremfor innhold minner om en rekke psykodynamiske behandlingsmodeller, og mange psykodynamisk orienterte psykologer har omfavnet Wells sin behandling. Jeg har anbefalt boka til flere av mine pasienter, og aldri hørt annet enn lovord. Spesielt folk som har lidelser som posttraumatisk stresslidelse (PTSD) eller generalisert angstlidelse er ofte blitt forespeilet en dårlig prognose, og de synes det er fantastisk at det

Jeg har anbefalt boka til flere av mine pasienter, og aldri hørt annet enn lovord

finnes en oppskriftsmessig og kortvarig behandling med dokumentert effekt. Sosiale fobier er ikke dekket i denne boken, men Adrian Wells har skrevet en egen artikkel med samme fremstillingsform som i kapitlene i denne boken. Den anbefales også på det varmeste.

Anmeldt av Lars Dehli, privatpraktiserende i Oslo

Ble sin egen terapeut

■ Beate Winther | **Fri fra angsten!**

Jeg ble min egen kognitive terapeut
Tapir Akademisk forlag, 2010. 211 sider

Denne boken byr på den ærlige historien til en kvinne som til tider har vært helt lammet av angst. Hun forteller åpent om sitt møte med behandlere og hjelpeapparatet, og ikke minst forteller hun åpent om sitt møte med angsten. Skildringene er svært levende og godt skrevet, og det skinner fort igjennom at hun har erfaring som forfatter.

Freud og Yalom skriver ofte at målet for terapi er at pasienten skal bli sin egen psykologiske mor og far. I denne boken tas dette et steg videre, pasienten skal bli sin egen kognitive terapeut. Gjennom et behandlingsopphold på Modum Bad tas leseren med på en ferd der angsten blir stadig mer forståelig og samtidig mindre farlig. Forfatteren skriver innsiktsfullt om opplevelsen av angst og om hvordan angsten for angsten fikk overtaket, og ble «den egentlige lidelsen».

Underveis tester hun ulike kognitive teknikker, og blir oppfordret av terapeuten til blant annet «å ønske hyperventileringen velkommen, istedenfor å frykte den». Hennes forhistorie er også med, og inneholder mange gripende øyeblikk. Et møte med en psykiater som ga henne antipsykotikum for angsten da hun var i 20-årene, er trist lesning, og dessverre ikke en unik historie.

Boken inneholder også skjematrappi rundt leveregler – som viser hvordan mennesker ofte navigerer ut fra usunne, ubevisste regler for livsførsel, noe som igjen fører til kompenserende strategier som kan være ødeleggende. For eksempel kan følelsen av ikke å bli verdsatt av andre mennesker ofte kompenseres med urimelige perfeksjonskrav til seg selv.

Mot slutten av boka refererer Winther til innspill fra forlagets fagkonsulent, som etterlyser en omtale av generalisert angstlidelse (GAD), «alle angstlidelsers

mor». Beskrivelsen av GAD gir henne en aha-opplevelse om sine plager. Hun følger opp GAD ved et behandlingsopplegg hos en behandler som oppfordrer henne til avspenningsøvelser og til å skrive ned bekymringer. Dette er konstruktive råd, men jeg savner en noe mer oppdatert beskrivelse av angstbehandling per i dag. Neste generasjons kognitive terapi, spesielt metakognitiv terapi, har vist svært gode resultater med GAD.

Anmeldt av Lars Dehli, privatpraktiserende i Oslo

Kamp mot autoritære regimer

■ Åse Gruda Skard | **Ungene våre**

Gyldendal Akademisk, 2009. 235 sider

I 1948 kom Åse Gruda Skards bok *Ungene våre* ut. Den er et resultat av mange år med rådgivningsspalter i media og foredrag hun hadde holdt. Boka består derfor av en lang rekke små kapitler om alle mulige praktiske situasjoner fra livet i familien. Fra innholdslista velger jeg ut «Brystbarn eller flaskebarn», «Ungen skriker om natta», «Skal barn ha ris?» «Pene handa», «Adopterte barn», «Svarte unger og kravet om vask», «Første skoledagen – og den neste» og «Barn leiker krig». Åse hadde en klar agenda. Norge hadde nylig vært i krig og hadde opplevd et totalitært regime på nært hold. Hun hadde sett at Nazi-Tysklands barneoppdragelsesfilosofi var preget av autoritære foreldre og underkuede barn. Hun så at det var en sammenheng mellom oppdragelsesfilosofi og barnas utvikling. Hvis vi skulle unngå fremvekst av nye autoritære regimer, måtte barna bli trygge, selvstendige mennesker med respekt både for seg selv og andre.

Tittelen på boka illustrerer fellesskapet mellom barna og resten av samfunnet. Barna er våre. De er ikke bare barn. Et viktig budskap i boka er at vi må se barnet fra barnets synsvinkel. Vi må forstå hvordan barn tenker, hvorfor de gjør som

de gjør. Det er ikke tilstrekkelig å se barna gjennom de voksnes briller. Ved å sette seg inn i barnas verden blir mange av deres handlinger, som ut fra et voksenperspektiv er merkelige, ganske forståelige. Alle kapitlene i boka bærer preg av dette. Dette betyr på ingen måte at barn skal få gjøre som de vil.

Boka er full av praktiske råd som bygger på en genuin forståelse av barnets ver-

Ved å sette seg inn i barnas verden blir mange av deres handlinger, som ut fra et voksenperspektiv er merkelige, ganske forståelige

den. Det er fristende å sitere fra kapitlet «Den store ungen er sjalu». Utgangspunktet er at femåringen slår den to år gamle broren sin med både «hammer og stein». Moren har skjent og straffet uten at det har virket, men Åse skriver: «Forslaget om at hun kanskje heller skulle gi den største en god klem og fortelle han at hun var glad i han, ble hun ikke særlig begeistret for: 'En kan da ikke kjæle med en som har gjort noe galt!'. Nei, det høres kanskje rart ut. Men det spørres jo ikke bare om *hva* han har gjort, men også om *hvorfor* han gjorde det. Og det var vel ikke så reint bort i veggene om den store trudde at veslebroren hadde tatt fra han den kjærligheten som foreldra pleide å vise bare til *han* før den nye broren ble født, og at det var derfor han var slem mot den yngre.»

Strengt tatt er Åse Gruda Skard 60 år forut for sin tid. Det er først i de senere år at «barneperspektivet» er blitt et nødvendig perspektiv i både forskning og klinikk. Språket i boka er samnorsk. Åse og ektemannen Sigmund Skard var begge språkpolitisk aktive og koblet språkførelse og samfunnspolitiske standpunkter sammen. De mente at et radikalt bokmål, som samnorsk kan kalles, bidro til likhet og utjevning av klasseforskjeller. Den store kontrasten mellom et konservativt bokmål og landsens dialekter bidro til å opprettholde klasseforskjellene i samfunnet. At Gyldendal Akademisk har beholdt den opprinnelige språkdrakten, gir boka et autentisk preg, og vi som var så heldige å kjenne Åse fra studietida, hører stemmen hennes når vi leser.

Boka er et barn av sin tid. Mange av eksemplene virker merkelige i dagens samfunn. Skard tar, med vilje, utgangspunkt i at de fleste etterkrigsfamilier var fattige. Et avsnitt fra kapitlet «Sjuke barn» viser dette godt. «Men en kan ikke være om ungen støtt, det gjelder å finne på noe som en unge kan gjøre i senga aleine også. En buttsaks er utmerket: med den kan en klippe ut bilder i avisa og klippe menn som far

har tegnet opp før han for av garde på arbeid. Stoppenål og kulørt garn kan en bruke til å sy både på papir og tøyrester med. Gamle sneller kan en farge med rødblyant og tre opp på hyssing.»

En av grunnene til at Åses formidlingsarbeid, både i aviser, bøker og i etermediene, faktisk forandret synet på barn og barneoppdragelse, var nok den nærheten til dagliglivet hun greide å bruke i sine eksempler. For Åse Gruda Skard er uten tvil den psykolog som har påvirket holdninger overfor barn mest. Boka bør leses av alle som interesserer seg for barn. Den formidler holdninger og teorier om barns liv og atferd som var intuitive for henne, men som i dag er bekreftet gjennom forskning og erfaring. I tillegg gir den leseren et historisk perspektiv som det er nyttig å ha med seg.

Anmeldt av Willy-Tore Mørch,
professor i barn og unges psykiske helse,
RBUP Nord

Boknytt

■ Uta Frith | **Autisme og Aspergers syndrom En introduktion**

Gjennomgår de tre hovedtrekkene i autismspektrumet – gjensidig sosial interaksjon, kommunikasjon, og repeterte handlinger og snevre interesseområder – og beskriver de mest aktuelle forskningsteoriene. Dansk Psykologisk Forlag, 2010

■ Jesper Vaczy Kragh | **Det hvide snit Psykokirurgi og dansk psykiatri 1922-1983**

Forteller historien om bruk av fysiske behandlingsmetoder i dansk psykiatri på 1900-tallet, som cardiazolsjokk, insulinkoma og elektroshokk. Syddansk Universitetsforlag, 2010

■ Marit Nordby | **Barn jeg har møtt**

Den tidligere styreren ved Bleiker Behandlingshjem for psykotiske barn har skrevet om sitt faglige liv med til dels meget spesielle barn. Kolofon, 2010

■ Odd E. Havik | **MMPI-2 Kartlegging av psykopatologi og personlighet**

Beskriver bruk av Minnesota Multiphasic Personality Inventory-2 som et hjelpemiddel for klinisk-psykologisk diagnostikk og planlegging av psykologisk behandling. 3. utgave. Universitetsforlaget, 2010

■ Tine Heede | **Klinisk barnepsykologi Praksis i et sosialt og relationelt perspektiv** Hvordan organisere og prioritere som psykolog ansatt i kommunen? Hvordan bruke fagligheten til å forebygge effektivt, sammenhengende og forsvarlig? Dansk. Akademisk Forlag, 2010